

หนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน

ทัศนศิลป์

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔-๖ เล่ม ๓

ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑
กระทรวงศึกษาธิการ

ISBN 978-974-01-9775-1

พิมพ์ครั้งที่หนึ่ง ๑๐,๐๐๐ เล่ม

พ.ศ. ๒๕๕๔

องค์การค้ำของ สกสค. จัดพิมพ์จำหน่าย
พิมพ์ที่โรงพิมพ์ สกสค. ลาดพร้าว
๒๒๔๙ ถนนลาดพร้าว วังทองหลาง กรุงเทพมหานคร
มีลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติ

ประกาศสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

เรื่อง อนุญาตให้ใช้สื่อการเรียนรู้ในสถานศึกษา

ด้วยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้จัดทำหนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน ทศศิลป์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔-๖ เล่ม ๓ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้พิจารณาแล้วอนุญาตให้ใช้ในสถานศึกษาได้

ประกาศ ณ วันที่ ๑๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๔

(นายชินภัทร ภูมิรัตน)

เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

คำนำ

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ เป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีจินตนาการทางศิลปะ ชื่นชมความงาม ตลอดจนมีสุนทรียภาพ ซึ่งกิจกรรมทางศิลปะจะช่วยพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม ตลอดจนการนำไปสู่การพัฒนาสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะวิธีการทางศิลปะ กล้าแสดงออกอย่างอิสระด้วยความเชื่อมั่นและเป็นพื้นฐานในการศึกษาต่อหรือประกอบอาชีพได้

เพื่อให้การจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ บรรลุตามตัวชี้วัดและมาตรฐานการเรียนรู้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้จัดทำหนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน **ทศศิลป์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔-๖ เล่ม ๓** ขึ้น โดยนำเสนอสาระการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับหลักสูตร อาทิ ทศศิลป์ไทย และทศศิลป์ตะวันตกสมัยใหม่ ซึ่งหวังว่าหนังสือเรียนเล่มนี้จะอำนวยความสะดวกให้กับนักเรียน ครู และผู้ที่เกี่ยวข้อง นำไปใช้ในการเรียนการสอนศิลปะได้ อย่างไรก็ตามหากหนังสือเรียนนี้มีข้อปรับปรุงประการใด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานยินดีรับข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

หนังสือเรียนเล่มนี้สำเร็จได้ด้วยความร่วมมือของคณะผู้จัดทำ ซึ่งประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์และความเชี่ยวชาญด้านศิลปศึกษา ด้านการจัดการศึกษา ตลอดจนศิลปินที่มีส่วนร่วมในการนำเสนอผลงานเพื่อการศึกษาค้นคว้า สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานขอขอบคุณไว้ในโอกาสนี้

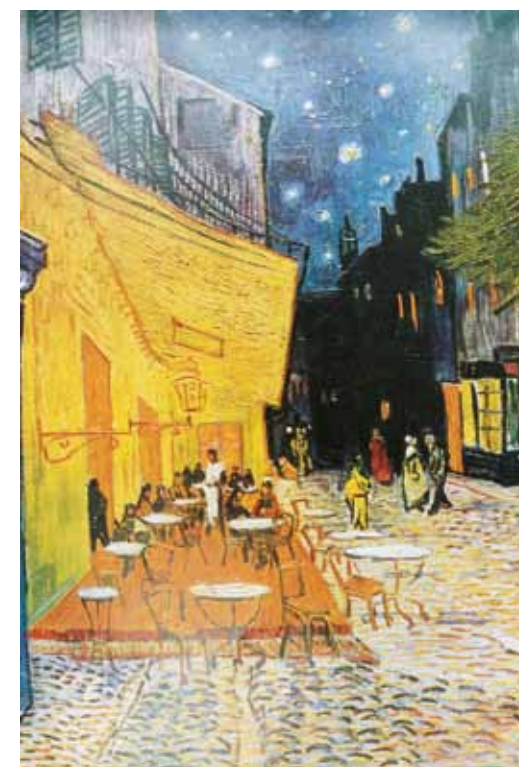

(นายชินภัทร ภูมิรัตน)
เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
๑๕ ธันวาคม ๒๕๕๔

เรื่อง	หน้า
บทที่ ๑ ทัศนศิลป์	๑
บทที่ ๒ ทัศนศิลป์ไทย	๑๕
บทที่ ๓ ทัศนศิลป์ตะวันตกสมัยใหม่	๓๕

ความหมายของทัศนศิลป์

คำว่า “ทัศนศิลป์” จากความหมายตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานให้ความหมายไว้ดังนี้
 ทัศน-, ทัศน์, ทัศนะ, ทัศนา น. ความเห็น, การเห็น, เครื่องรู้เห็น, สิ่งที่เห็น, การแสดง,..
 ศิลป-, ศิลป์, ศิลปะ, น. ฝีมือ, ฝีมือทางช่าง, การแสดงออกซึ่งอารมณ์สะท้อนใจให้ประจักษ์เห็น

ทัศนศิลป์ คือ กระบวนการถ่ายทอดผลงานทางศิลปะ การทำงานศิลปะอย่างมีจินตนาการ มีความคิดสร้างสรรค์เป็นขั้นเป็นตอนอย่างมีระบบระเบียบ สวยงาม ปฏิบัติงานตามแผน และมีการพัฒนาผลงานให้ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง

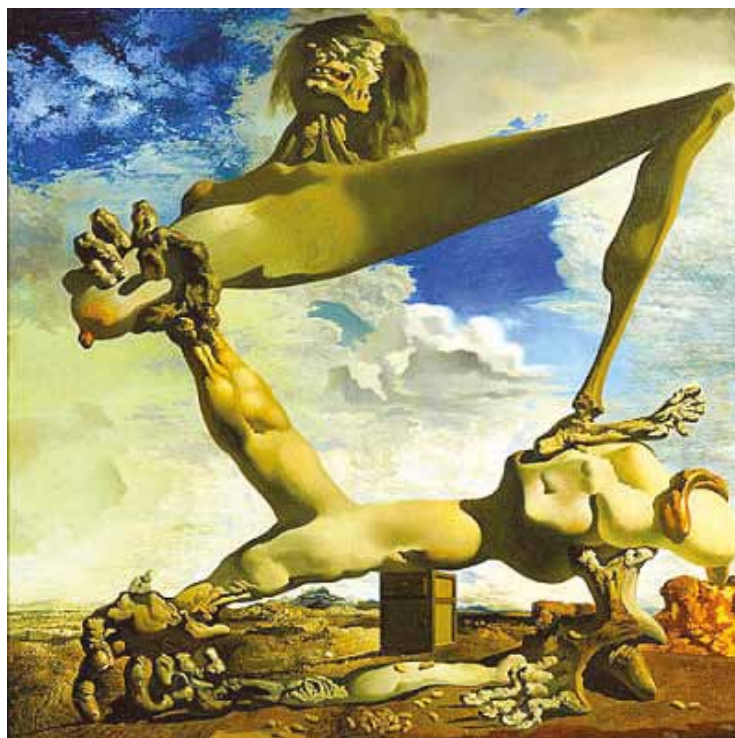
ชื่อภาพ : ร้านกาแฟกลางคืน (The Cafe Terrace at Arles at Night)
 ศิลปิน : ฟินเซนต์ ฟาน ก็อก (Vincent Van Gogh)

ทัศนศิลป์ คือ การรับรู้ทางจิตประสาท โดยการมองเห็น สสารวัตถุ และสรรพสิ่งต่างๆ รวมถึงมนุษย์ และสัตว์ จะด้วยการหยุดนิ่ง หรือเคลื่อนไหวก็ตาม จะด้วยการปรุงแต่ง หรือไม่ปรุงแต่งก็ตาม ก่อให้เกิดปัจจัยสมมุติที่กระทบต่อจิตใจ และอารมณ์ของมนุษย์ ซึ่งจะเป็นไปในทางเดียวกันหรือไม่ก็ตาม

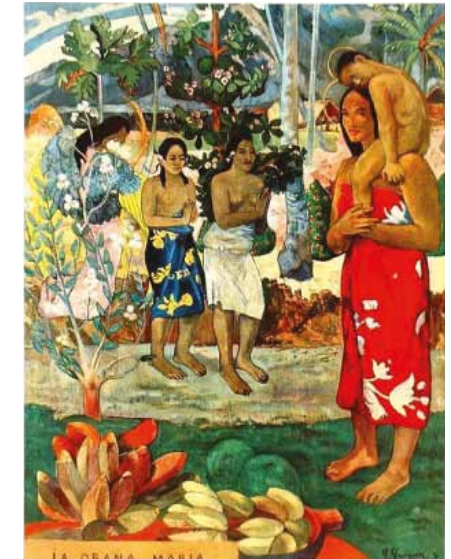
ชื่อภาพ : I am and the Village
ศิลปิน : มาร์ก ชากัลล์ (Marc Chagall)

ทัศนศิลป์ เป็นการแปลความหมายทางศิลปะ ที่แตกต่างกันไปตามมุมมองของแต่ละบุคคล ในงานศิลปะชิ้นเดียวกัน ซึ่งไร้ขอบเขตทางจินตนาการ ไม่มีกรอบที่แน่นอน ขึ้นอยู่กับอารมณ์ของบุคคลในขณะนั้น

ชื่อภาพ : Soft Construction with Boiled Beans
ศิลปิน : ซาลวาดอร์ ดาลี (Salvador Dali)

ทัศนศิลป์ หมายถึง การมองเห็นสิ่งที่มนุษย์สร้างสรรค์ขึ้น ทำให้เกิดความงาม ความพอใจ และเกิดอารมณ์สะท้อนใจ มนุษย์ถ่ายทอดความคิดสร้างสรรค์จากสิ่งแวดล้อม แล้วสร้างผลงานทางศิลปะให้เกิดความงามและมีคุณค่า ความพึงพอใจของแต่ละบุคคลไม่เหมือนกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับวัฒนธรรม ประเพณี สิ่งแวดล้อมและประสบการณ์ที่ได้สร้างสมมา ทัศนศิลป์เป็นศิลปะที่รับรู้ได้ด้วยการมอง ได้แก่ รูปภาพ ทิวทัศน์ ทั่วๆ ไป รูปภาพคนเหมือน ภาพล้อ ภาพสิ่งของต่างๆ

ศิลปิน : ปอล โกแกง (Paul Gauguin)

ทัศนศิลป์ มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ มนุษย์มีความต้องการด้านร่างกาย ด้านจิตใจ และด้านอารมณ์ ความต้องการเหล่านี้ขึ้นอยู่กับทัศนะของแต่ละบุคคล การมองเห็นความงามของธรรมชาติ ความสงบราบเรียบของท้องทะเลและอื่นๆ เป็นทัศนียภาพ สิ่งที่เราได้เห็นเกิดความรู้สึกมีคุณค่าของความงามจนเกิดสุนทรียภาพ

ทัศนศิลป์แบ่งออกเป็น ๓ ประเภทดังนี้

๑. จิตรกรรม

ชื่อภาพ : King Ferdinand VII with Royal Mantle 1814
ศิลปิน : ฟรันทซ์โก โคเซ เด โกยา

ชื่อภาพ : ภาพเหมือน (อาจารย์จิรา จงกล)
เทคนิค : สีน้ำมันบนผ้าใบ
ศิลปิน : จอร์จ เกียรติทอง

เป็นการถ่ายทอดความงามและความรู้สึกนึกคิดลงบนพื้นระนาบ ๒ มิติ โดยใช้เส้น รูปร่าง รูปทรง สี แสงเงา ฯลฯ สร้างสรรค์ให้เกิดภาพลวงตา มีความตื้น-ลึก ระยะใกล้-ไกล มองเห็นเป็นภาพ ๓ มิติ ได้แก่ ภาพวาดหรือภาพเขียน ผู้สร้างสรรค์งานจิตรกรรม คือ จิตรกร เป็นอาชีพที่มีเกียรติ เป็นที่ยอมรับของสังคมทั่วไป เนื่องจากเป็นผู้ที่สร้างงานวาดภาพทั้งบนกระดาษวาดเขียน ผ้าใบ ฝาผนัง ภาชนะ เครื่องประดับและบนวัตถุอื่นๆ งานจิตรกรรมมีการสร้างสรรค์หลายรูปแบบ เช่น การเขียนภาพคน ภาพคนเหมือน ภาพดอกไม้ ภาพหุ่นนิ่ง ภาพเรื่องราวการดำรงชีวิต ภาพประกอบเรื่อง เป็นต้น

ชื่อภาพ : Self Portrait
ศิลปิน : ปอล โกแกง (Paul Gauguin)

งานจิตรกรรม เป็นศิลปะที่สื่อความงามและความรู้สึกไปสู่ผู้ดูหรือผู้ชื่นชมได้โดยง่าย คุณค่าเบื้องต้น เป็นคุณค่าทางด้านจิตใจในการชมความงาม ความละเอียดอ่อนของเส้นสี แสงเงา และองค์ประกอบศิลป์ต่างๆ ช่วยผ่อนคลายอารมณ์ และให้คติธรรม แนวคิดในการดำรงชีวิต และยังรักษาขนบธรรมเนียม ประเพณีวัฒนธรรม ศาสนา และประวัติศาสตร์ จากจิตรกรรมฝาผนังต่างๆ

จิตรกรรม (Painting) ได้แก่ การวาดเส้น และการระบายสี

การวาดเส้น (Drawing) คือการ ขูด ขีด เขียน ลงไปบนพื้นผิววัสดุรองรับเพื่อให้เกิดเป็นร่องรอย ภาพการขีดเขียนให้เป็นเส้นไม่ว่าจะเป็นเส้นเล็ก หรือเส้นใหญ่ การวาดเส้นไม่ได้จำกัดที่จะต้องมีสีเดียว อาจมีสีหลายสีก็ได้ การวาดเส้นจัดเป็นพื้นฐานที่สำคัญของงานศิลปะแทบทุกชนิด

การระบายสี (Painting) เป็นการวาดภาพโดยใช้พู่กัน หรือแปรง หรือวัสดุอย่างอื่นมาระบายให้เกิดเป็นภาพ การระบายสีต้องใช้ทักษะการควบคุมสีและเครื่องมือมากกว่าการวาดเส้น และมีความรู้เรื่องทฤษฎีสี เพื่อให้ผลงานการระบายสีสวยงามเหมือนจริงและสมบูรณ์แบบมากกว่าการวาดเส้น

ชื่อภาพ : Sick Child
ศิลปิน : เอ็ดวาร์ด มุงก์ (Edvard Munch)

งานจิตรกรรม สามารถจำแนกเป็นลักษณะได้ดังนี้

๑. ภาพหุ่นนิ่ง (Still life) เป็นภาพวาดเกี่ยวกับสิ่งของเครื่องใช้ หรือ วัตถุต่างๆ ที่ไม่มีการเคลื่อนไหว เป็นสิ่งที่อยู่กับที่ มักใช้เป็นแบบฝึกหัดมือเพื่อให้นักเรียนสังเกตลักษณะของวัตถุต้นแบบ การจัดองค์ประกอบของภาพ แสงและเงา และศึกษารายละเอียดของวัตถุต้นแบบ

ชื่อภาพ : Nature morte
ศิลปิน : ปอล เซซาน (Paul Cézanne)

๒. ภาพคนทั่วไป แบ่งได้ ๒ ชนิด คือ

๒.๑ ภาพคน (Figure) เป็นภาพที่แสดงกิริยาท่าทางต่างๆ ของมนุษย์โดยไม่เน้นแสดงความเหมือนของใบหน้า หรือรายละเอียด ส่วนใหญ่เป็นภาพเต็มตัว

ชื่อภาพ : Birthday gifts
ศิลปิน : มาร์ก ชากัลล์ (Marc Chagall)

๒.๒ ภาพคนเหมือน (Portrait) เป็นภาพที่แสดงรายละเอียดของมนุษย์ตั้งแต่ศีรษะจนถึงหน้าอกหรือเอว จะเน้นความเหมือนของใบหน้าและรายละเอียดทั้งหมด

ชื่อภาพ : Self portrait
ศิลปิน : เอ็ดวาร์ด มุงก์ (Edvard Munch)

๓. ภาพสัตว์ (Animals Figure) เป็นภาพแสดงกิริยา
ท่าทางของสัตว์ ในลักษณะต่างๆ ส่วนใหญ่จะเน้นสัดส่วนและ
สรีระที่เหมือนจริง

ชื่อภาพ : Cheval arabe gris-blanc
ศิลปิน : Theodove Gericault

๔. ภาพทิวทัศน์ (Landscape) เป็นภาพที่แสดงความงาม หรือถ่ายทอดความประทับใจในความงามของ
ธรรมชาติ หรือสิ่งแวดล้อมของศิลปิน ผู้วาดสามารถแบ่งลักษณะของภาพทิวทัศน์เป็นลักษณะต่างๆ ได้ คือ

๑.๔ ภาพทิวทัศน์ผืนน้ำหรือทะเล (Seacape)
เป็นภาพที่เนื้อหาส่วนใหญ่ของภาพแสดงทิวทัศน์และ
ลักษณะของน้ำ

ชื่อภาพ : Foam
ศิลปิน : Edgar A. Whitney

๔.๒ ภาพทิวทัศน์พื้นดิน (Landscape)
เป็นภาพที่เนื้อหาส่วนใหญ่ของภาพ
แสดงทิวทัศน์และลักษณะของพื้นดิน ป่า
เขา ต้นไม้

ชื่อภาพ : Reed Composition
เทคนิค : สีน้ำมัน
ศิลปิน : ธรรมศักดิ์ บุญเขต

ภาพจากงานนิทรรศการศิลปะ DR Awind , WATER COLOR & OIL COLOR PAINTING

๔.๓ ภาพทิวทัศน์ของชุมชนหรือเมือง (Cityscape) เป็นภาพที่เนื้อหาส่วนใหญ่ของภาพแสดง
ทิวทัศน์และลักษณะของอาคารสิ่งก่อสร้าง และวิถีชีวิต
ของคนเมือง

ชื่อภาพ : ถนนในกรุงเทพฯ
เทคนิค : ภาพพิมพ์แกะไม้, ๒๕๐๒
ศิลปิน : ชลุด นิมเสมอ

๕. ภาพประกอบเรื่อง (Illustration) เป็นภาพที่
เขียนขึ้นเพื่อบอกเล่าเรื่องราว หรือถ่ายทอดเหตุการณ์
โดยการสร้างภาพที่มีความสัมพันธ์กับเนื้อหาภายในงาน
เพิ่มความกระจำแจ้งของเนื้อหาที่ซับซ้อนหรือสิ่งที่ยาก
ต่อการอธิบายด้วยตัวหนังสือ หรืออาจจะเขียนเพื่อความ
บันเทิงเช่น การเขียนนิตรายพรหรือปกหนังสือ, ภาพ
เขียนภายในหนังสือหรือวารสาร, หนังสือสำหรับเด็ก,
โฆษณา, หนังสือพิมพ์หรือโปสเตอร์

ลายรดน้ำกำมะลอเรื่องอิเหนา ศิลปะรัตนโกสินทร์

๖. ภาพองค์ประกอบ (Composition) เป็นภาพที่
นำทัศนธาตุต่างๆ มาบูรณาการเข้าด้วยกันตามสัดส่วน
ตรงตามคุณสมบัติของสิ่งนั้นๆ เพื่อแสดงความสัมพันธ์
องค์ประกอบของศิลปะ เพื่อให้เกิดความรู้สึกต่างๆ ตาม
ความต้องการของผู้สร้างโดยไม่เน้นแสดงเนื้อหาเรื่อง
ราวของภาพหรือความประทับใจ ไม่ยึดติดกับความเป็น
จริงหรือประโยชน์ใช้สอย

ชื่อภาพ : The Mechanic 1920

ศิลปิน : แฟร์นอง เลเช (Fernand Léger)

๗. ภาพวาดลายตกแต่ง (Decorative painting)

เป็นภาพวาดลวดลายประกอบโดยมีจุดประสงค์เพื่อการตกแต่งสิ่งต่างๆ ให้เกิดความสวยงามมากขึ้น เช่น การวาดลวดลายประดับส่วนต่างๆ ของอาคาร ทั้งภายในและภายนอก การวาดลวดลายลงบนสิ่งของเครื่องใช้ การวาดลวดลายบนร่างกายมนุษย์ เช่น รอยสักต่างๆ ฯลฯ

เครื่องปั้นดินเผาลายเขียนสีวัดมณเฑียรบ้านเชียง

๒. ประติมากรรม (Sculpture)

ประติมากรรม หมายถึง งานทัศนศิลป์ที่มีลักษณะเป็นรูปทรง ๓ มิติ มีปริมาตร มีน้ำหนักและกินเนื้อที่ในอากาศ ผู้สร้างสรรค์งานประติมากรรม เรียกว่า ประติมากร สร้างสรรค์โดยใช้วัสดุและเครื่องมือต่างๆ อย่างเหมาะสม แบ่งเป็นลักษณะและวิธีการได้ ๔ กลุ่ม คือ

๑. การปั้น (Casting) เป็นการสร้างงานประติมากรรมจากวัสดุที่เหนียว อ่อนตัว ยึดจับตัวกันได้ดีและคงรูปตามแรงกด ปั้น วัสดุที่นิยมนำมาใช้นั้นได้แก่ ดินเหนียว ดินน้ำมัน ดินสังเคราะห์ ปูน แป้ง กระจก ขี้เลื่อยผสมกาว ขี้ผึ้ง เป็นต้น

รูปปั้น ม.ร.ว. ถนอมศักดิ์ กฤดากร
ศิลปิน : เพ็ญ หริพิทักษ์
จากหนังสือ เพ็ญ หริพิทักษ์ ๒๕๕๓-๒๕๖๖ สำนักพิมพ์มติชน

เทวตาปูนปั้น พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติรามคำแหง
จังหวัดสุโขทัย

๒. การแกะสลัก (Carving)

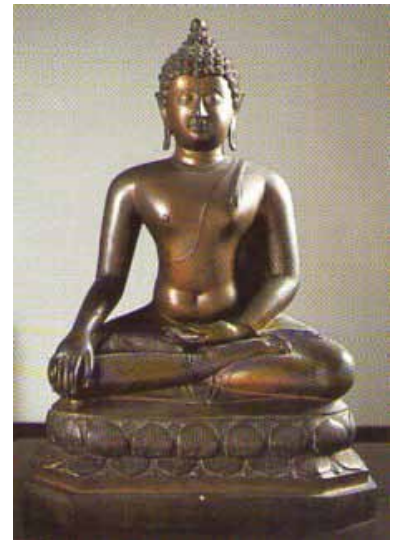
เป็นการสร้างงานประติมากรรมจากวัสดุที่แข็งและคงรูปตามรอยแกะโดยอาศัยเครื่องมือที่คม แหลม แข็ง ได้แก่ มีด ปลายแหลม ลี่ว เหล็ก เป็นต้น วัสดุที่นิยมนำมาแกะได้แก่ ไม้ หิน กระจก แก้ว ปูนพลาสเตอร์ ผลไม้เนื้อแข็ง เป็นต้น

ภาพสลักนูนสูง
เทวตาปูนปั้นประติมากรรมพระศรีสรรเพชญ์
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

๓. การหล่อ (Molding)

เป็นการสร้างงานประติมากรรมจากวัสดุที่หลอมตัวได้แล้วกลับแข็งตัวได้อีก โดยอาศัยแม่พิมพ์ สามารถทำให้เกิดผลงานที่เหมือนกันทุกประการตั้งแต่ ๒ ชิ้น ขึ้นไปขึ้นอยู่กับแม่พิมพ์ วัสดุที่นิยมนำมาใช้หล่อได้แก่ โลหะต่างๆ ปูน แป้ง แก้ว ขี้ผึ้ง ดิน เรซิน พลาสติก ฯลฯ

พระพุทธรูปปางมารวิชัย ศิลปะล้านนา
(พุทธศตวรรษที่ ๒๐)

๔. การประกอบขึ้นรูป (Construction)

การสร้างงานประติมากรรมโดยนำวัสดุต่างๆ มาประกอบเข้าด้วยกันโดยใช้ตัวประสานต่างๆ ที่เหมาะสมกับวัสดุ

เราสามารถจำแนกงานประติมากรรมตามลักษณะที่ปรากฏชัดได้ เป็น ๔ ลักษณะ คือ

๑. ประติมากรรมแบบร่องลึก (Engraving) ได้จากการใช้เครื่องมือที่มีความแข็ง ชูดลงบนพื้นผิวของวัสดุให้เกิดเป็นร่องรอยต่างๆ เช่น งานแกะสลักต่างๆ พระพุทธรูปสลักหินที่เขาสีจันทน์ เป็นต้น

ลูกกลิ้งดินเผายุคโลหะ

วัฒนธรรมบ้านเชียง

๒. ประติมากรรมแบบนูนต่ำ (Bas Relief) เป็นการสร้างงานประติมากรรมให้รายละเอียดของงานนูนขึ้นจากฐานเพียงเล็กน้อย มองเห็นได้ชัดเจนเพียงด้านหน้าด้านเดียว เช่น เหรียญสตางค์ เป็นต้น

๓. ประติมากรรมแบบนูนสูง (High Relief) เป็นการสร้างงานประติมากรรมให้รายละเอียดของงานนูนขึ้นจากฐานมากกว่าประติมากรรมนูนต่ำ มองเห็นลักษณะของงานมากกว่าครึ่งหนึ่งของรูปจริง มองเห็นความงามทั้งด้านหน้าและด้านข้าง ให้รายละเอียดของภาพมากกว่าแบบนูนต่ำเช่น ประติมากรรมที่อนุสาวรีย์ประชาธิปไตย เป็นต้น

๔. ประติมากรรมแบบลอยตัว (Round Relief) เป็นประติมากรรมที่สามารถมองเห็นได้รอบทิศ ยกเว้นส่วนฐานรองรับด้านล่าง เช่น รูปปั้นต่างๆ พระพุทธรูป เทวรูป อนุสาวรีย์บุคคลสำคัญ ทั้งแบบครึ่งตัวและเต็มตัว เป็นต้น

ประติมากรรมสัตว์หิมพานต์ อสุรปากี
วัดพระศรีรัตนศาสดาราม
ในพระบรมมหาราชวัง กรุงเทพมหานคร

๓. สถาปัตยกรรม (Architecture)

สถาปัตยกรรม เป็นผลงานทัศนศิลป์ที่แสดงออกด้วยการก่อสร้าง อาคาร ที่อยู่อาศัยต่างๆ รวมถึงสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกสิ่งปลูกสร้างนั้น การวางผังเมือง การจัดผังบริเวณ การจัดวางที่ว่าง การตกแต่งอาคารสิ่งก่อสร้าง ที่มาจากการออกแบบของมนุษย์ ด้วยศาสตร์ทางด้านศิลปะ ทัศนศิลป์ และวิศวกรรมการก่อสร้าง เพื่อประโยชน์ใช้สอย เราเรียกผู้สร้างสรรค์งานสถาปัตยกรรมว่า “สถาปนิก”

นอกจากนี้ สถาปัตยกรรมยังเป็นสื่อความคิด ภูมิปัญญา และสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรมของสังคมในแต่ละยุคอีกด้วย การสร้างสถาปัตยกรรม ให้เกิดประโยชน์ใช้สอยตามความต้องการ จะเกี่ยวข้องกับศาสตร์ในสาขาต่างๆ เช่น วิศวกรรมศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมวิทยา มานุษยวิทยา และศิลปะ ความงาม คุณค่าของสถาปัตยกรรม ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายอย่าง ดังนี้

๑. ความงาม หมายถึง สัดส่วนและองค์ประกอบ การจัดวาง ที่ว่าง สี วัสดุและพื้นผิวของอาคาร ที่ผสมผสานกันอย่างลงตัว

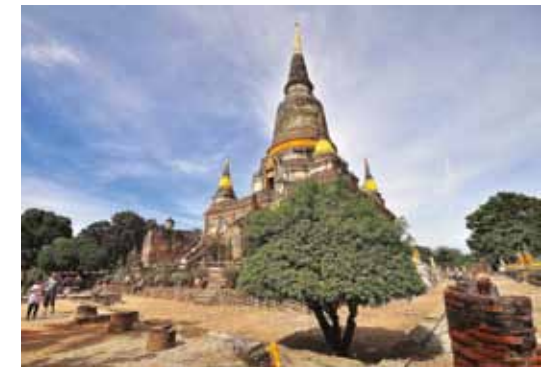
๒. ความมั่นคงแข็งแรง หมายถึง รากฐาน โครงสร้างและวัสดุ

๓. ประโยชน์ใช้สอย หมายถึง การสนองความต้องการ และการบรรลุประโยชน์ วัตถุประสงค์แห่งเจตนา รวมถึงปรัชญาของสถานที่นั้นๆ

ประเภทของสถาปัตยกรรม

ถ้าเราพิจารณาสถาปัตยกรรมที่มนุษย์สร้างขึ้นทั้งในปัจจุบันและอดีต เราอาจแบ่งได้ ๒ ประเภท คือ

๑. ประเภทที่มนุษย์เข้าไปอยู่อาศัยไม่ได้ ได้แก่ เจดีย์ สถูป อนุสาวรีย์ สถาปัตยกรรมประเภทนี้ สร้างขึ้นเพื่อสนองความต้องการด้านความเชื่อของมนุษย์ และส่วนมากเป็นสถาปัตยกรรมทางศาสนา

๒. ประเภทที่มนุษย์เข้าไปอยู่อาศัยได้ ได้แก่ อาคาร บ้านเรือน สถาปัตยกรรมเหล่านี้ นอกจากจะคำนึงถึงบริเวณว่างภายในที่เป็นที่อยู่อาศัยของมนุษย์แล้วยังต้องคำนึงถึงสภาพแวดล้อม เช่น การจัดสวน การจัดวางผัง การแบ่งบริเวณ รวมถึง การตัดถนนหนทาง และสะพานต่างๆ ด้วย

ความหมายของคำในทัศนศิลป์

ปัจจุบันนี้ ศิลปะได้เข้าไปมีบทบาทในเกือบทุกสิ่งของชีวิตมนุษย์ การศึกษาศิลปะ นอกจากจะสัมผัสด้วยการมองเห็นหรือการรับรู้แล้ว การศึกษาเชิงเนื้อหาเกี่ยวกับศิลปะก็เป็นการสัมผัสกับศิลปะได้อีกทางหนึ่ง การศึกษาคำศัพท์เพื่อให้ทราบความหมายในทางศิลปะก็เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับศิลปะมากขึ้น ในการออกแบบทัศนศิลป์ เรามักจะพบกับคำศัพท์กลุ่มหนึ่งที่เกี่ยวข้องทั้งโดยอ้อมและโดยตรงเช่น คำว่า Fine Art (วิจิตรศิลป์) Apply Art (ประยุกต์ศิลป์) Aesthetics (สุนทรียศาสตร์) Line (เส้น) Shape and Form (รูปร่างและรูปทรง) Light (แสง) Shadow (เงา) Shade (บริเวณอับแสง) Colors (สี) Harmony (ความกลมกลืน) Mix Media (สื่อประสม) เป็นต้น

Aesthetics (สุนทรียศาสตร์) เป็นองค์ความรู้ที่ทำให้มนุษย์เล็งเห็นคุณค่าทางความงามที่มีอยู่ในสุนทรียวัตถุทั้งที่ปรากฏในธรรมชาติและที่มนุษย์สร้างขึ้น

Harmony (ความกลมกลืน) คือการประกอบกันระหว่างองค์ประกอบขั้นพื้นฐานของศิลปะอย่างมีเอกภาพ (Unity) และเหมาะสมจนเกิดเป็นความสมดุลที่สวยงาม การสร้างความกลมกลืนนั้น ควรสร้างสรรค์ให้พอดี ไม่มากหรือน้อยเกินไป ซึ่งสามารถทำได้โดยวิธีต่างๆ เช่น การสร้างความกลมกลืนของขนาด (Harmony of Size) การสร้างความกลมกลืนของรูปร่างและรูปทรง (Harmony of Shape and Form) การสร้างความกลมกลืนของพื้นผิว (Harmony of Texture) การสร้างความกลมกลืนของสี (Harmony of Colors)

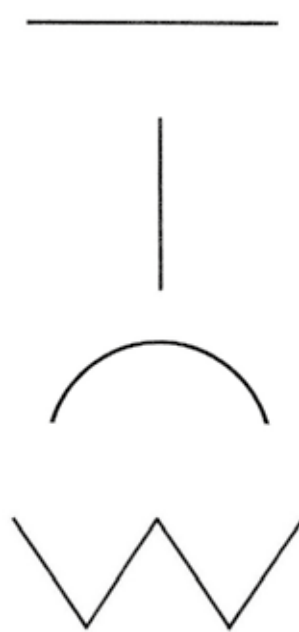
Line (เส้น) คือองค์ประกอบพื้นฐานของศิลปะที่มีความยาวเป็นลักษณะเฉพาะ ทิศทางของการลากเส้น ทำให้เส้นมีชื่อเฉพาะและมีลักษณะที่แตกต่างกัน การนำเส้นลักษณะต่างๆ มาใช้ในงานศิลปะจะทำให้ผู้ชมเกิดความรู้สึกต่างๆ ได้แก่

เส้นแนวนอน (Horizon Line) ทำให้ผู้ชมรู้สึกถึงความราบเรียบ สงบนิ่ง เป็นต้น

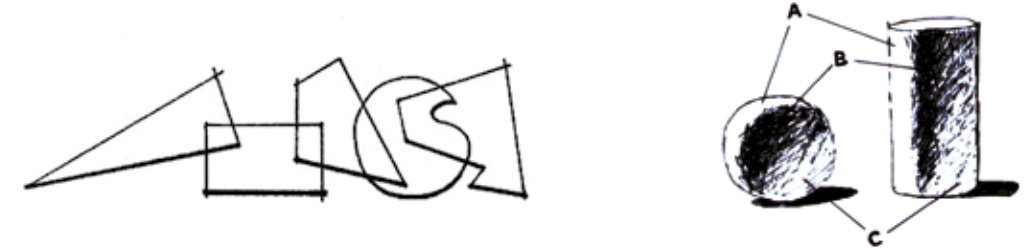
เส้นตรงแนวตั้ง (Vertical Line) ทำให้ผู้ชมรู้สึกถึงความมั่นคง ความแข็งแรง ความสูง สง่า เด็ดขาด เป็นต้น

เส้นโค้ง (Curve Line) ทำให้ผู้ชมรู้สึกถึงความอ่อนโยน ความผ่อนคลาย ความเพ้อฝัน เป็นต้น

เส้นซิกแซก (Zigzag Line) ทำให้ผู้ชมรู้สึกถึงอันตราย ความรุนแรง ความเสี่ยง ความคดโกง เป็นต้น

Shape and Form (รูปร่างและรูปทรง) คือองค์ประกอบพื้นฐานของศิลปะ รูปร่างคือการลากเส้นไปในทิศทางที่ต้องการแล้วไปบรรจบที่จุดเริ่มต้นของเส้น จะมีมิติทางด้านความกว้างและความยาว หรือ ๒ มิติ รูปทรงคือรูปร่างที่มีมิติเพิ่มขึ้นในด้านความหนา หรือความสูง หรือความลึก หรือมี ๓ มิติ มักจะใช้ส่วนประกอบอื่นทางศิลปะเช่น เส้น สี พื้นผิว น้ำหนักอ่อน-แก่มาประสานจนเกิดเป็นมิติ

Light (แสง) Shadow (เงา) Shade (บริเวณอับแสง) คือส่วนประกอบทางศิลปะที่นำมาประกอบให้งานศิลปะเกิดเป็นมิติที่ ๓

Colors (สี) ในงานทัศนศิลป์ สีคือองค์ประกอบที่สำคัญมากอันหนึ่ง เพราะสีช่วยให้งานศิลปะนั้นๆ เกิดความงาม สีช่วยสร้างหรือกระตุ้นความรู้สึกของผู้ชมให้คล้อยตามหรือขัดแย้ง หรือแม้แต่ช่วยในการบำบัดรักษาทางอารมณ์ของผู้ชมได้ด้วย

คำศัพท์ ทางทัศนศิลป์

คำศัพท์	ความหมาย	คำศัพท์	ความหมาย
Still Life	ภาพหุ่นนิ่ง	Figure	ภาพคน
Portrait	ภาพคนเหมือน	Animals	ภาพสัตว์
Landscape	ภาพทิวทัศน์	Seascape	ภาพทิวทัศน์ผืนน้ำและทะเล
Cityscape	ภาพทิวทัศน์ของชุมชน หรือเมือง	Illustration	ภาพประกอบเรื่อง
Composition	ภาพองค์ประกอบ	Decorative painting	ภาพลวดลายตกแต่ง
Casting	การปั้น	Carving	การแกะสลัก
Molding	การหล่อ	Construction	การประกอบขึ้นรูป
Engraving	ประติมากรรมแบบร่องลึก	Bas Relief	ประติมากรรมแบบนูนต่ำ
High Relief	ประติมากรรมแบบนูนสูง	Round Relief	ประติมากรรมแบบลอยตัว

ฝึกฝีมือ

- นักเรียนลองออกแบบงานทัศนศิลป์แต่ละประเภท ทั้งจิตรกรรม ประติมากรรม ด้วยเทคนิคที่นักเรียนถนัดโดยกำหนดจุดมุ่งหมายในการสร้างสรรค์ผลงานแต่ละชิ้นอย่างชัดเจน แล้วเก็บในแฟ้มสะสมผลงาน
- นักเรียนรวบรวมภาพสถาปัตยกรรมที่น่าสนใจแล้วนำไปรวมกับภาพของเพื่อนๆ จากนั้นให้จำแนกภาพสถาปัตยกรรมออกเป็นประเภท อาจจะจำแนกตามสมัย, ตามลักษณะโครงสร้าง, ตามประโยชน์ใช้สอย, ตามวัสดุก่อสร้าง, ฯลฯ เพื่อ
 - หาความเชื่อมโยงกันของสถาปัตยกรรมในกลุ่มนั้นๆ
 - หาความเชื่อมโยงกันของสถาปัตยกรรมระหว่างกลุ่มแล้วเก็บเป็นข้อมูลสารสนเทศ